

Historikeren

MEDLEMSBLAD FOR DEN NORSKE
HISTORISKE FORENING

4. 2023

1. 2024

Lederen har ordet

Peter Hatlebakk. Foto: privat.

Den 24. verdenskongress i historie

Peter Hatlebakk
Leder, HIFO

Mange av oss satte kaffen i vrangstrupen i januar da tekstblokkeren for sesjonsforslag til den 24. internasjonale verdenskongress i historie ble sendt ut: Siden mai 2021 har det vært planlagt at den neste kongressen vil finne sted i Jerusalem i juli 2026. Arbeidsutvalget i HIFO-styret har undersøkt omstendighetene nøye, og arbeider nå for å få flyttet kongressen, fordi den internasjonale verdenskongressen skal være en felles møteplass for historikere fra alle land. Jerusalem er en av verdensbyene, men det er umulig å holde en verdenskongress der i skyggen av den brutale krigen på Gaza. Den internasjonale historikerkomiteén CISH skal ha et ekstraordinært styremøte

i mars, og vil da drøfte om det skal være en ekstraordinær generalforsamling for å finne alternative plasseringer av verdenskongressen.

Verdenskongressene må vi hegne om. De er «historikernes økumeniske» møteplass, for å låne en formulering fra kongressenes historiker Karl Dietrich Erdmann. Den første verdenskongressen ble holdt i 1898, og kongressene ble raskt et møtested mellom de ulike europeiske nasjonale historiske skolene. Kongresser har vært holdt ca. hvert femte år siden.¹

Erdmann beskriver kongressene som arenaer for «nasjonale markeringer og internasjonal forbrødring.» Nasjonalhat og krig er naturligvis ikke nytt som en hemsko for historikersamarbeid. De belgiske vertene for den femte verdenskongressen i 1923 fikk seg ikke til å invitere tyske og østerrikske kollegaer på grunn av første verdenskrig. På den bakgrunn kom et initiativ fra blant andre Historisk forening ved Edvard Bull d.e. og Halfdan Koht for å stifte den internasjonale historikerkomiteén.

Koht ble CISHs første leder, og fikk et flertall med på at neste kongress skulle møtes på «nøytral grunn» i Oslo. Den sjettede verdenskongressen i 1928 samlet historikere fra hele verden, til og med fra den ellers diplomatisk isolerte Sovjetunionen. Det lyktes å etablere en vennlig, kollegial og internasjonalistisk faglig samarbeidsånd, «the Spirit of Oslo», som har karakterisert det internasjonale historikerarbeidet siden.²

Under den kalde krigen var de internasjonale historikerkongressene

viktige møtesteder på tvers av jernteppet, på tvers av nasjonale tradisjoner, og på tvers av teoretiske hovedretninger. Helt siden de første verdenskongressene har de vært en arena for metode- og teoridiskusjoner. Inntrykket fra programmene er at de i senere tiår kanskje helst befester faglig konsensus mer enn egentlig nybrottsarbeid, men de beveger samtalen fremover. De ulike tematiske kommisjonene og nettverkene som er knyttet til CISH holder egne konferanser som i de siste tiårene kanskje er like viktige. Fokuset ved de siste kongressene har vært globalhistorisk. Som CISH-leder Marjatta Hietala sa i åpningstalen i Jinan i 2015: en globalhistorisk bevissthet krever globale arenaer for historikere.³

I en verden som på nytt er preget av stormaktsrivalisering og internasjonal krig av en skala vi ikke har sett siden andre verdenskrig, trenger vi stadig «the spirit of Oslo.» Så, kjære kollegaer, lag bidrag til neste verdenskongress –

som forhåpentligvis kan finne sted på fredelig grunn!

Erdmann, K. D. (2005). *Toward a global community of historians : the International Historical Congresses and the International Committee of Historical Sciences 1898-2000* (J. Kocka, W. J. Mommsen, & A. Blänsdorf, Eds.). Berghahn Books.

Hagemann, G. (2019). «Historikernes rikssamling»? *Historisk tidsskrift*, 98(2), 112-129. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-2944-2019-02-02>

Jahromi, P. K., & Marino, T. M. (2023). Introduction: Global Conversations on the Future of History and Theory. *One More Thing... (blog), History and Theory*. Retrieved 21.02.2024, from <https://historyandtheory.org/omt-poznan/introduction>.

Koht, H. (1962). *The Origin and Beginnings of the International Committee of Historical Sciences*. International Committee of Historical Sciences.

Sluttnoter

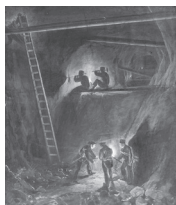
¹ Erdmann, K. D. (2005). *Toward a global community of historians : the International Historical Congresses and the International Committee of Historical Sciences 1898-2000* (J. Kocka, W. J. Mommsen, & A. Blänsdorf, Eds.). Berghahn Books.

² *ibid.*, Koht, H. (1962). *The Origin and Beginnings of the International Committee of Historical Sciences*. International Committee of Historical Sciences. Om det internasjonale arbeidet og Norsk komité for historisk vitenskap, se også Hagemann, G. (2019). «Historikernes rikssamling»? *Historisk tidsskrift*, 98(2), 112-129. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-2944-2019-02-02>

³ For å få en smak på dette, se den glimrende bloggen med intervjuer med hovedtalerne ved den 23. verdenskongressen. Jahromi, P. K., & Marino, T. M. (2023). Introduction: Global Conversations on the Future of History and Theory. *One More Thing... (blog), History and Theory*. Retrieved 21.02.2024, from <https://historyandtheory.org/omt-poznan/introduction>.

Innhold

	Leder	
	Lederen har ordet – <i>Peter Hatlebakk</i>	2
	HIFO-nytt	
	HIFO-Østlandet - <i>Nora Birkeland</i>	6
	HIFO Bodø - <i>Fredrik Lie</i>	8
	HIFO Trøndelag - <i>Emil Eliasson</i>	10
	HIFO Nordvest og Sogn og Fjordane - <i>Redaksjonen</i>	11
	Aktuelt	
	Fra innsiden av «en litt annerledes konferanse» - <i>Hanne Østhus</i>	12
	Kva forska masterstudentane på i 2023? - <i>UiA, USN, UiO, UiB, Nord, UiT</i>	13
	Vår mann på toppen? - <i>Yngve Nilsen</i>	21
	Digital humaniora	
	Nasjonens hukommelse digitaliseres - Hva gjør historikerene? - <i>Ruth Hemstad</i>	24
	Seniors perspektiv	
	«Ekspansjonisme og kolonisering prega fredsnasjonen Norge etter 1905» - Intervju med professor Roald Berg - <i>Nils Olav Østrem</i>	29
	Fotospalta	
	Totempålen på Pioneer Street – <i>Arthur Tennø</i>	36

Forsidebilde: Til dette nummeret har vi valgt å ha med et bilde fra Kaupanger stavkyrkje, tatt under Norske Historiedager 2023. Historiedagene ble arrangert i Sogndal, og ekskursjonen ble gjort i etterkant av dagen. Vi har med dette bildet av to grunner; dette nummeret er preget av norsk historie og ulik aktivitet i det norske historikermiljøet, men også fordi vi savner lokallag i nærområdene som Nordvest og Sogn og Fjordane. Dette er steder med rik historie, og steder vi gjerne skulle hatt lokallag som videreførte den viktige historiske arven. Så ta gjerne kontakt med HIFO dersom du skulle ønske å være med på opprettelsen av lokallag.

Foto: Eli Morken Farstad

Den norske historiske forening ble stiftet i 1869 og utgav *Historisk tidsskrift* for første gang i 1871, som nå er Norges eldste eksisterende vitenskapelige tidsskrift. I 1990 ble foreningen slått sammen med Norsk historikerforening (HIFO) og Norsk komité for historisk vitenskap. Den nye konsoliderte organisasjonen tok forkortelsen HIFO, og foreningen overtok funksjoner fra alle de tre eldre foreningene.

Den norske historiske forening (HIFO)

Universitetet i Bergen

Institutt for arkeologi, historie, kultur- og religionsvitenskap

Postboks 7805, 5020 Bergen, Telefonnummer: 988 72 680

Historikeren kommer ut med fire nummer i året. Manusfrist for hefte 2/2024: 8.april 2024. Manuskripter sendes redaksjonen som vedlegg til e-post skrevet i word, til historikeren@hifo.no. Annonsepriser (svart-hvitt/farge): 1500/2000 kr per helside, 750/1500 kr per halvside. 2500 kr per bakside (farger).

Grafisk produksjon: Kjersti Hjelmeland Brakstad. Trykk: Hurtig-trykk

ISSN 1891-6600

Redaksjonen

Kjære leser!

Et nytt år står foran oss, og vi gleder oss til å samle mange spennende bidrag fra dere i det kommende året!

I dette nummeret har vi bedt flere lokallag sende inn hvordan 2023 utspilte seg for dem. I bidragene kan vi se flere spennende samlinger, både med lokallaget selv og med eksterne aktører. Bodø hadde arrangementer i forbindelse med den spennende filmatiseringen av Sulis, Østlandet har besøkt museer i nærområdet, og Trøndelag har flere samarbeidspartnere i nærområdet som de har benyttet seg godt av! Vi ønsker oss gjerne flere bidrag fra lokallagene når det blir invitert til spennende arrangementer!

Et tilbakeblikk på året som har gått, fortsetter når vi publiserer bidrag fra seks ulike institutter i Norge om temaer som har blitt tatt opp i innleverte masteroppgaver. Tekstene er med på å gi et innblikk i hvilke interesseområder masterstudentene har for øyeblikket. Her er det selvsagt store spenn,

både lokalt og nasjonalt, men det kan gi oss en pekepinn på hva som beveger seg i historikermiljøet nå og fremover.

Vi har også fått inn et bidrag til seniors perspektiv i dette nummeret. Her er det professor

Roald Berg som blir skrevet om av Nils Olav Østrem. Berg har særlig vært opptatt av norsk utenrikspolitikk og har skrevet viktige bidrag om Norges forhold til andre land og hvordan vi har blitt påvirket tilbake. En spennende lesning om et spennende yrkesliv! En annen som det også skrives om, er den nylig tiltrådte statsråden Oddmund Hoel, tidligere professor i historie. Bidraget er skrevet av tidligere kolleger ved HVL, og kan gi oss et innblikk i hva vi kan forvente fra den nye statsråden.

Videre kan dere lese om spennende seminarer som har vært den siste tiden, fra ESSHC og Nasjonalbiblioteket. Vi håper dette vil være til inspirasjon!

Om Historikeren

Redaksjonen er for tiden fordelt utover Bø, Oslo, Lund, Trondheim og Vinstra. Kontakt redaksjonen på e-postadressen historikeren@hifo.no. Redaktør: Oda Karin Brunsell Harsvik. Redaksjonsmedlemmer: Åmund Bækken Blakar, Eli Morken Farstad, Andreas Eliassen Grini, Magne Klasson og Anne-Sofie Schjøtner Skaar.

HIFO Østlandet

Nora Birkeland

Leder HIFO Østlandet

HIFO Østlandet har vært gjennom noen år med noe lavt aktivitetsnivå, men i løpet av sommerhalvåret i fjor snudde vinden og vi fikk storstilt rekruttering inn i styret. Hele fem nye styremedlemmer ble valgt inn i styret på årsmøtet 2023. Høsten gikk til flere spennende arrangementer. Vi startet styreåret med årsmøte og omvisning på Bogstad Gård og bidro på første alumnisamling for det nyopprettede alumninettverket for historikere utdannet ved UiO. I oktober tok vi turen til Kongsvinger hvor vi fikk en omvisning i Kvinnemuseet, før vi spiste en hyggelig lunsj og tok turen innom Kongsvinger museum. En vellykket og svært hyggelig tur!

I november fikk vi æren av å arrangere HIFOs lokallagsseminar, hvor vi fikk møte gamle og nye HIFO-venner fra andre sider av landet. Vi startet seminaret med besøk hos Tidvis, som viste oss ulike spill, prosjekter og digitale undervisningsopplegg som de har utviklet, og vi fikk prøve oss på litt av hvert. Lokallagsrepresentantene gikk en kort byvandring i kulden mens styret var på styremøte, før vi møttes igjen for en smakfull og hyggelig middag på Mela Café. Søndagen møttes vi

på Katedralskolen for diskusjon om arkivsaken og den faste lokallagsrunden.

Denne våren har vi planer om å fortsette samarbeidet med Tidvis. Som en del av markeringen av byjubileet i 2024, planlegger vi en foredragsrekke med totalt 10 foredrag i løpet av året. Vi ønsker å bringe fram og formidle ny og oppdatert kunnskap om Oslos historie i forbindelse med byjubileet, og skape en møteplass der historieforskere og formidlere kan møtes og diskutere faglige problemstillinger og holde hverandre oppdatert. Foredragene vil bli holdt i historiske omgivelser i ballsalen i byens andre rådhus i Rådhusgata 7, som i dag er Tidvis' lokaler. Blant annet vil Hanne Østhus, Ulrike Spring, Hilde Sandvik, Tiago Matos, Jon Emil Halvorsen og Oslo Byarkiv bidra med foredrag. I forbindelse med hvert foredrag skal det presenteres et undervisningsopplegg eller et formidlingsopplegg tilknyttet samme tema, så det blir særlig relevant for undervisere, museumsansatte og andre historieformidlere. Det legges opp til diskusjon, debatt og utprøving. Foredragene vil være åpne for alle som vil delta.

I tillegg planlegger vi å arrangere forskningsforedrag om aktuelle forskningsprosjekter og et arrangement sammen med Skole-HIFO. Så kan det også bli noe annet spennende vi inviterer til!

Fra Kvinnemuseet, Kongsvinger. Foto: Jonas Bertelsen Enge

2023 i HIFO Bodø

Fredrik Lie
Leder HIFO Bodø

2023 har vært et år med mye og variert aktivitet i HIFO Bodø. Pr. januar 2024 er det ca. 40 medlemmer i lokallaget.

Første post på vårprogrammet i 2023 var foredrag om verftsindustrien i Saltdal i perioden 1900 – 1950. Dette ble gjennomført i slutten av mars, holdt av lokalhistoriker Johan Furebotten. I mars fikk også endelig HIFO Bodø sin egen side på Facebook.

I april avholdte HIFO Bodø årsmøte på Nord universitet, etterfulgt av åpen kveld – med varierende oppmøte – for de som eventuelt måtte være interesserte i lokallagets arbeid.

I mai arrangerte Arkiv i Nordland og HIFO Bodø seminaret «Arbeiderkamp i Sulis – på og utenfor lerretet». Her fikk publikum høre ulike fagfolk og filmfolk fortelle om arbeidet med filmen *Sulis 1907*. Arrangementet gikk av stabelen i en fullsatt litteratursal i Stormen bibliotek.

I juni var det sommeravslutning på Løp Gård – en flere hundre år gammel gård som tidligere fungerte som embetsmannsgård og skippergård. Her fikk vi høre HIFO Bodøs Therese Thuv fortelle engasjert om historien til gården, som i dag driftes av Nordlandsmuseet, og

som arrangerer populære spøkelseskvelder når høstmørket slår inn. Arrangementet hadde ca. 10 deltagere.

I september ble høstprogrammet innledet med besøk i Bodin kirke – Bodøs godt bevarte middelalderkirke med opprinnelse fra 1200-tallet. Sokneprest Jan Ivar Vørrén holdt foredrag om kirkens historie, og tok de ca. 20 fram møte med på omvisning i kirkebygningen. Senere i september deltok HIFO Bodø med en solid delegasjon på Norske historiedager i Sogndal – et hyggelig og godt faglig møtested i fint høstvær.

I oktober arrangerte HIFO Bodø, sammen med Bodø Bunkermuseum, krigshistorisk kveld i Jentoftofterhaugen bunkermuseum. Her fikk de fram møtte høre foredrag av Thomas Lillevoll, en av de engasjerte ildsjelene i Foreningen Bodø Bunkermuseum. Foreningen har pusset opp og gjenskapt bunkeren i Jentoftofterhaugen i Bodø, som ble bygd i 1943-44 for det tyske luftforsvaret. Bunkeren fungerer i dag som museums- og forsamlingslokale. Arrangementet var fulltegnet, med ca. 25 fram møte.

I slutten av november arrangerte HIFO Bodø, sammen med Bodø kommune og KORO, lokalhistorisk kveld om Hernes. Dette var bygda rett utenfor det daværende byområdet i Bodø som forsvant da den nye flyplassen kom tidlig på 1950-tallet. Hernesbygda vil igjen bli en del av selve byen, når flyplassen i Bodø

flyttes, og det store byutviklingsprosjektet «Ny by – ny flyplass» sparkes ordentlig i gang om få år. Da vil et område på størrelse med ca. 800 fotballbaner bli tilgjengeliggjort for ytterligere byutvikling. Bygdebokforfatter Terje Gudbrandson innledet, før HIFO Bodøs medlemmer Steinar Aas og Wilhelm Karlsen holdt foredrag for nærmere 360 publikummere i boksamlingen i Stormen bibliotek!

I desember avholdt HIFO Bodø sitt tradisjonsrike julebord – med ca.

15 frammøte. Beñat Elortza Larrea fra Nord universitet gav de frammøte årets faglige input «State formation in medieval Scandinavia: A few thoughts» i forkant av julemiddagen.

Lokallaget jobber med kalenderen for 2024. HIFO Bodø jobber, sammen med HIFO Tromsø, om å samkjøre et reiseseminar i Lofoten i slutten av mai 2024. Mesteparten av lokallagets arbeid framover vil dreie seg om Norske historiedager som går av stabelen i Bodø 24.-27. juni.

HIFO Trøndelag høstsemesteret 2023

Emil Eliasson

Leder HIFO Trøndelag

Dette halvåret har vi gjennomført to arrangementer i HIFO Trøndelags regi. Det første var Midtnorsk historieseminar som ble avholdt for tredje gang 30. august (nærmere reportasje fra dette finnes i Historikeren nr. 3 for 2023). Det andre var et foredrag ved Ola Fjeldheim om kulturminnevern og arbeidet med den kommende nye kulturminneloven som ble gjennomført i samarbeid med Fortidsminneforeningen – Den trønderske avdeling – og som slik sett var en videreføring av det samarbeidet vi påbegynte våren 2023 da vi avholdt et felles seminar om Nidarholm kloster på Munkholmen i Trondheim. Planen er pr. i dag også å utdype dette samarbeidet videre, noe vi alt er i gang med.

Begge arrangementer var svært godt besøkt og har gitt inspirasjon til videre arbeid for oss i HIFO Trøndelags styre. Vi håper å følge opp med givende arrangement også våren 2024, og da forhåpentligvis også utenfor Trondheim, ettersom det er en god stund siden vi har fått gjennomført arrangementer utenfor byen, tross en voksende medlemsmasse også i resten av Trøndelag.

Foredraget til Ola Fjeldheim hadde tittelen «Fortida er ikke som

før - kulturminnevern i 2020-åra», og gav et interessant innblikk i aktuelle utfordringer for kulturminnevernet. Derunder klimatrusler mot kulturminner, vanskeligheten med å restaurere de «vedlikeholdsfrie» byggene fra tida etter 1960, hvordan en best praktiserer «vern gjennom bruk» osv. Fjeldheim kom også inn på andre interessante problemstillinger som «1537-grensen» for automatisk vern samt konflikter over forvaltningen av et kulturminne som har vært viktig for to ulike minoriteter hvis organisasjoner har ytret til dels motstridende ønskemål for forvaltningen.

Flere spennende innblikk i regionens historie vil også komme i skriftlig form i løpet av året. For tida samarbeider vi nemlig med Trondhjems Historiske Forening om utgivelse av bind II av «Midtnorske historier», en fagfellevurdert spesialutgave av foreningens publikasjon «Trondhjemske Samlinger». Utgivelsen vil i hovedsak være basert på bidrag til de midtnorske historieseminarene i 2022 og 2023.

HIFO Trøndelag har med andre ord høstet gode erfaringer fra samarbeid med andre historieorganisasjoner i regionen, og dette er altså noe vi ønsker å fortsette med videre inn i 2024.

HIFO-lag ute av drift

Redaksjonen i Historikeren har i fyrste nummer forsøkt å kartleggje aktiviteter og status for dei ulike HIFO-laga i landet. I den anledning har det kome fram at laga HIFO Nordvest samt Sogn og Fjordane ligg brakk. Har du lyst, moglegheit og anledning til å bidra? Send mail til post@hifo.no

Fra innsiden av «en litt annerledes konferanse»

Hanne Østhus

*Førsteamanuensis i tidlig-
moderne historie, NTNU, og
en av lederne av arbeids-
historienettverket ESSHC*

I Historikeren nr. 3 2023 forteller Dunja Blazevic om sin erfaring som deltaker på European Social Science History Conference (ESSHC) i Göteborg i april 2023. ESSHC beskrives som en «annerledes» konferanse. Den er så, og her kommer et forsøk på å oppklare hva det dreier seg om fra én som er med på å arrangere ESSHC.

Som Blazevic på en framifrå måte forklarer, er ESSHC organisert i ulike nettverk. Antall nettverk er nå 27, men tallet varierer og det foreslås tidvis at nye nettverk skal opprettes. Jeg er en av lederne i arbeidshistorienettverket («labour»), som er et av de største nettverkene. I Göteborg var vi i nettverket med flest sesjoner, men antallet sesjoner er ikke absolutt. Alle nettverk får et visst antall sesjoner, «slots», som utgangspunkt, og deretter forhandler nettverkene seg i mellom om å dele sesjoner. Dermed kan hvert nettverk øke andelen opprinnelige sesjoner: Si at vi i nettverket «arbeid» får 20 sesjoner i utgangspunktet. Deretter kan vi øke dette ved å dele sesjoner med andre nettverk, f.eks. med nettverkene «social inequality» eller «women and gender». Deltakerne merker ikke dette på annen måte enn at en sesjon står oppført med tilhørighet til to eller flere nettverk i programmet. På denne måten

sikrer konferansen også en viss fleksibilitet: nettverket med få søkere kan likevel få fylt opp sesjonene sine, og nettverk med mange søkere slipper å kanskje å si nei til så mange.

ESSHC er en ganske stor konferanse, men organiseringen i nettverk sikrer en viss intimitet. Deltakere kan da velge å følge de sesjonene som nettverket arrangerer, og slik møter de ofte noen av de samme personene på flere sesjoner. Størrelsen gjør imidlertid at det hvis en deltaker ikke ønsker å følge de parallelle løpene til et nettverk, kan de fritt velge blant en mengde andre sesjoner. Flere nettverk pleier også å arrangere nettverksmøter der vi diskuterer nettverkets fremtid, og hva deltakerne vil ha mer eller mindre av. Av og til arrangerer nettverk også fag-sosiale arrangementer, som «book boxing», der forfattere presenterer sine nye bøker over en øl, eller nettverksmingling.

Administrasjonen av ESSHC står Institute of Social History i Amsterdam for. De sikrer kontinuitet og administrativ støtte. Det er imidlertid nettverkene som går gjennom paper- og sesjonsforslagene som sendes, velger ut deltakere, og eventuelt setter sammen enkeltpapers til sesjoner, og finner folk til å lede og kommentere sesjoner. Enkelte nettverk sender også ut egen manuslokking, blant annet arbeidshistorienettverket. I tillegg har ESSHC en generell manuslokking («call for papers»), og denne skal være rett rundt hjørnet. Neste konferanse avholdes i Leiden i Nederland fra 26. til 29. mars 2025. Det er bare å oppfordre flere til å gjøre som Blazevic og delta! Det er plass til mange flere fra norske UH-institusjoner.

Kva forska masterstudentane på i 2023?

Kvart år leverer nærmare to hundre studentar sine masteroppgåver i historie frå Tromsø i nord til Agder i sør. Med lektorutdanningane inkludert er det til saman ni institutt som tilbyr ei slik fordjuping, og i høve det nye året spurte vi dei vitskaplege tilsette: Kva skreiv dei uteksaminerte masterstudentane om i året som gjekk?

Universitetet i Agder, Institutt for religion, filosofi og historie

Database: uia.brage.unit.no

| Trond Bjerkås

Universitetet i Agder tilbyr masterutdanning for både disiplin- og lektorstudenter. Begge programmene er toårige. Disiplinstudentene skriver en masteroppgave på 60 stp. mens lektorstudentene skriver en oppgave på 45 stp. I 2023 leverte 14 studenter masteroppgave, herav 10 menn og fire kvinner.

Oppgavene viser relativt stort spenn, både tematisk og periodemessig, noe som også reflekterer kompetansen på instituttet. Flere studenter har undersøkt historiebruk, for eksempel i statsministeres nyttårstaler eller i kommunesammenslåingsprosesser. To oppgaver har også et klart historiografisk design. Blant de realhistorisk orienterte oppgavene, faller mange innenfor sosialhistorie i bred forstand. Eksempler er oppgaver om barnarbeid på Næs

jernverk og Sjølingstad Uldvarefabrik og seksualnormer i Nedenes på 1600-tallet. Kriminalitetshistorie i tidlig nytid er også godt representert, noe som også har vært tilfellet for tidligere år.

Det er altså et stort spenn i oppgavene rent periodemessig. Unntaket er middelalderhistorie, som dette året ikke var representert. Derimot ble det levert fire oppgaver som klart faller inn under tidlig-moderne tid (16- og 1700-tallet). Disse inkluderte én oppgave om Kongsberg som verksby og én om Lofthusopprøret i en transnasjonal kontekst. Videre faller flere oppgaver inn under 1800-tallshistorie, gjerne med kulturhistoriske perspektiv. Eksempler er en oppgave om moderniseringen av husfliden mellom 1850 og 1914 og én om natursyn og jaktpraksis i Norge mellom 1845 og 1899. Blant oppgavene som beveger seg innenfor etterkrigsperioden finner vi temaer som arkitekturhistorie og ytringsfrihet og humor.

Alle oppgavene som ble levert i 2023 ble skrevet på norsk, og nynorsk glimrer dessverre med sitt fravær. Med unntak av én historiografisk oppgave forholdt alle oppgavene seg også hovedsakelig til tema og materiale fra Norge.

**Universitetet i Sørøst-Norge,
Institutt for økonomi, historie og
samfunnsvitenskap**

Database: openarchive.usn.no

| Lasse Sonne

Universitetet i Sørøst-Norge tilbyr master i historie for studentar som følger lektorprogrammet ved Institutt for økonomi, historie og samfunnsvitenskap. Dei første studentane starta ved Høgskolen i Vestfold i 2013, og desse leverte sine oppgåver rundt universitetsfusjonen i 2018. Så langt har 51 studentar levert ein historiemaster ved USN. I 2023 leverte fire kvinner og 10 menn sine oppgåver, og temavariasjonen blant desse 14 viser eit stort spenn i interesser blant dei uteksaminerte lektorane.

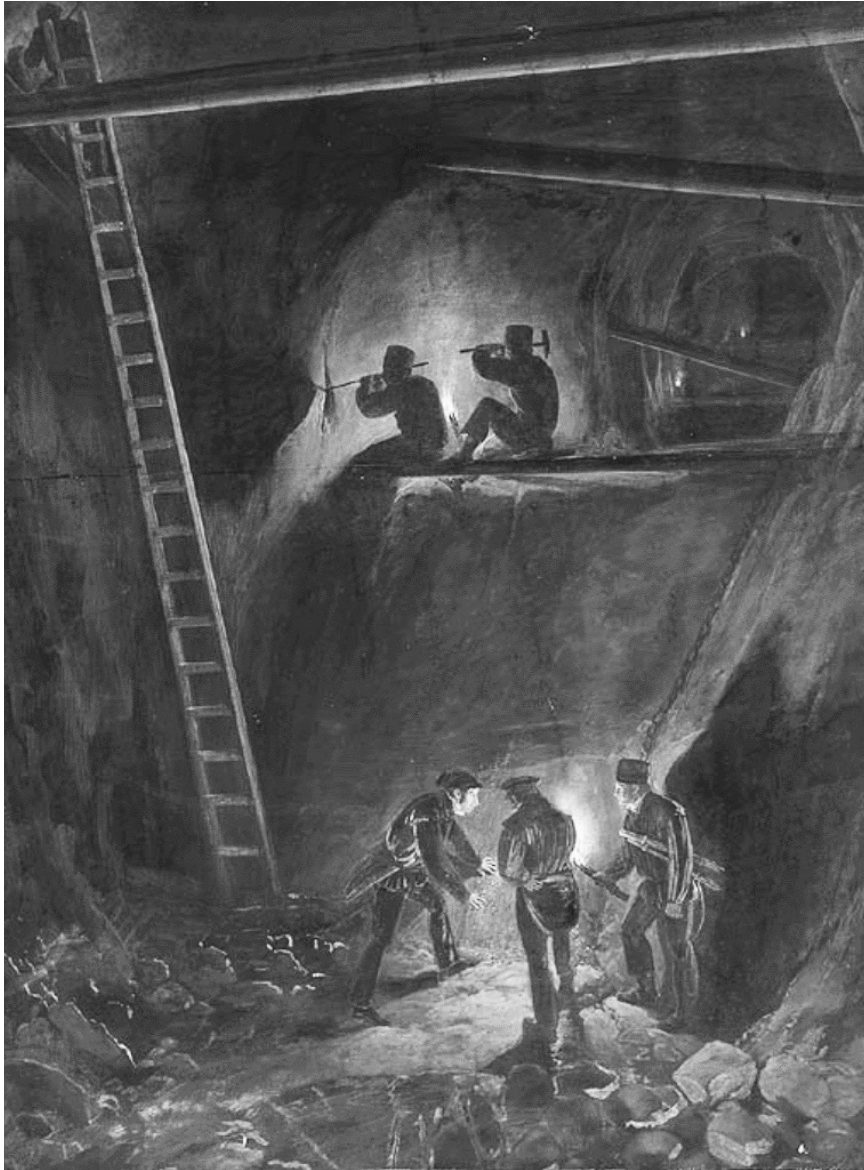
Alt frå sjukdomsforståinga av tuberkulose på 1800-talet og akademisk usemje i Jugoslavia, til KrFs oljepolitikk og jernalderens lokalsamfunn i Midt-Telemark er å finne i bunken av fjorårets studentarbeid. Oppgåvene speglar til ein viss grad spesialkompetansane ved instituttet, som famnar frå mellomalderhistorie, nyare økonomisk og politisk historie til medisin- og kunnskapshistorie, i tillegg til kjernekompetanse i didaktikk.

Fleire av oppgåvene har lokal- eller regionalhistorisk tematikk, og ber preg av at mange av studentane ved USN soknar til Vestfold, Østfold, Telemark og Buskerud. I tillegg kjem

museumstilboda i regionen fram gjennom analyser knytt til Bergverksmuseet på Kongsberg og Marinemuseet i Horten. Fleire av oppgåvene gjer dessutan didaktiske analyser av lærebøker og formidlingsmateriale, med feltbidrag som mellom anna ser på VGS-arbeid med Gamlebyen i Fredrikstad og formidling av andre verdskrigen i lærebøker. Ei oppgåve gir også eit bidrag til arkivhistoria med empiri frå samlinga til museumspioneren Christen Klinck, som også flettar inn postkoloniale perspektiv.

Blant oppgåvene som ikkje har didaktisk tematikk, er nyare historie den desidert mest populære perioden for masterstudentane: ni av dei 11 ser på emne frå tida etter ca. 1800. Unntaka er ei oppgåve om lagmennesenes rolle i mellomalderen og ei om Telemark i jernalderen, sistnemnte med gjenstandar som det viktigaste empiriske materialet. Fleire oppgåver tar for seg nyare politisk historie med utgangspunkt i partipolitikk og aviser, og i tillegg har mange studentar konsentrert seg om nyare økonomisk historie med sjøfart, tømmerfløyting og oljenæringa under lupa.

12 av oppgåvene tar utgangspunkt i materiale innanfrå Noregs grenser, og i tillegg kjem ein komparativ analyse av lærebøker i Noreg, Tyskland og USA, samt ein studie som tar for seg Balkan. Sistnemnte blei skriven på engelsk, imens dei andre oppgåvene er skriven på norsk (ei på nynorsk). Den berømte anglifiseringa har med andre ord enno ikkje nådd studiestaden på Borrehaugane, verken tematisk eller språkleg.

Regionale museumstilbod set sine spor i fleire av masteroppgåvene, som Bergverksmuseet på Kongsberg. Her er "Fra kongens gruve" teikna av Johannes Flintoe (1834). Wikimedia Commons.

Universitetet i Oslo, Institutt for arkeologi, konservering og historie

Database: duo.uio.no

| Toufoul Abou-Hodeib

I 2023 ble det levert 85 masteroppgaver i historie ved Institutt for arkeologi, konservering og historie, UiO. 71 oppgaver ble levert av studenter på masterprogrammet i historie. Av disse 71, var 26 skrevet av lektorstudenter med masterspesialisering i historie. De resterende 14 masteroppgavene ble levert av kandidatene på vårt engelskspråklige masterprogram Modern International and Transnational History (MITRA).

Oppgavene hadde et bredt tematisk, geografisk tidsmessig spenn – alt fra forståelsen av guden Mars i Latium og Umbria i antikken, et studie av turisme i Japan i overgangen til det 20. århundret, en undersøkelse av livet ved Temesvári Pelbárt fransiskanergymnas i det ungarske diktaturets tid, til en oppgave om UNHCRs arbeid med eritreiske flyktninger i Sudan i perioden 1967-1970.

En overvekt av oppgavene er skrevet om forhold i Norge og Vest-Europa etter 1800, hvorav ca. 50 omhandler perioden fra og med andre verdenskrig. Omtrent halvparten av oppgavene (48) dreier seg om Norge. To av de mest populære temaene blant IAKHs masterkandidater i 2023 var Norge under andre verdenskrig (10), og USAs diplomatisk historie (6). I tillegg er det en betydelig mengde oppgaver om middelalderhistorie (10). Det dukker også

opp enkeltoppgaver med fokus på Japan, Kina, Balkan, Storbritannia, Mongolriket, Pakistan, Portugal, antikkens Roma, Colombia, Sudan, Tyrkia, Tyskland, Ukraina/Belarus, Ungarn og Somalia.

Vi ser også oppgaver som gjenspeiler nyere tematiske retninger innen historisk skriving, som blant annet kvinne- og/eller kjønns historie, miljøhistorie, forbrukerhistorie og turismehistorie. Det ble også levert oppgaver innen økonomisk historie, sosialhistorie og politisk historie. De minst populære epokene har vært antikken og tidlig nytid, med henholdsvis tre oppgaver hver.

Variasjonen i oppgavene gjenspeiler et stort spenn av interesser blant instituttets vitenskapelig ansatte. Historisk sett har instituttet hatt en tradisjon innen middelalderhistorie, norsk sosialhistorie etter 1800 og diplomatisk historie. I de senere årene har forskerne lyktes i å tiltrekke seg prosjekter finansiert av blant annet ERC og NFR. Dette har ført til at det har blitt etablert mange nye forskningsgrupper og finansiert mange nye tilsetninger, noe som igjen har bidratt til å bygge opp solide fagmiljøer i for eksempel miljøhistorie og forbrukerhistorie ved instituttet.

Universitetet i Bergen, Institutt for arkeologi, historie, kultur- og religionsvitenskap

Database: bora.uib.no

| Ines Prodöhl

Ved Universitetet i Bergen legger

fagmiljøet i historie stor vekt på at studentene selv velger temaet for sin kommende masteroppgave. Så langt kollegaene i staben har den nødvendige faglige kompetansen og kapasiteten, oppfordres studentene til å velge et tema de har lyst å skrive om. I samarbeid med veilederen og medstudentene utvikler masterstudentene først ideer som samsvarer med sine individuelle interesser og kvalifikasjoner. Etter hvert finner de spesifikke spørsmål og metodiske tilnærminger.

Våre masterseminarer spiller en viktig rolle i prosessen med å velge et tema og deretter skrive oppgaven. De til sammen syv masterseminarene samsvarer med feltene som fagmiljøet i historie er spesialisert på. Vi har masterseminarer som er avgrenset i tid eller sted, som antikkens historie, middelalderhistorie, tidlig moderne tid og Midtøstens historie. I tillegg finnes det tre masterseminarer i moderne historie som er tematisk avgrenset. Disse er politikk og historiebruk, på tvers av grenser samt natur/kultur og kunnskapshistorie. Hver masterstudent blir tildelt plass i et av seminarene, hvor studentene gir og mottar tilbakemeldinger på utkastene sine.

I 2023 ble 30 studenter tildelt en mastergrad i historie ved Universitetet i Bergen. Disse studentene fulgte enten det ordinære studieløpet eller lektorutdanningen i historie. Temaene for masteroppgavene deres er like mangfoldige som forskningsfeltene i faget historie ved UiB.

Den største gruppen oppgaver i 2023, totalt åtte stykker, fokuserte enten direkte på historiedidaktiske problemstillinger eller rettet søkelyset mot skoler på ulike måter. I sistnevnte tilfelle ble fortidens skolemiljø og lærebøker gjerne brukt som kilder for å belyse ulike aspekter, som for eksempel framstillingen av klimaendringer eller utviklingen av jenteutdanning. Den store interessen i historiedidaktikk og skoler forklares i hovedsak med populariteten til lektorprogrammet vårt. Selv om lektorstudentene ikke er pålagt å skrive oppgaven sin innenfor historiedidaktikk, velger mange det likevel.

Stort sett domineres masteroppgavene av norsk historie. Bildet er likevel mer nyansert, for i mange oppgaver settes søkelys på temaer som omhandler Norge i relasjon til andre land eller etnisiteter. Disse transnasjonale temaene tar opp problemstillinger knyttet til internasjonale organisasjoner og samarbeid, kulturutveksling, migrasjon, handel eller liknende. Okkupasjonstiden og temaer relatert til Holocaust, som for eksempel Holocaust-fornektelse i Norge, er regnet med i dette.

Noen få oppgaver ligger tematisk sett helt utenfor Norge, spesielt når det gjelder antikkens, middelalderens og Midtøstens historie. Av alle oppgaver ligger omtrent en tredjedel innenfor eldre historie. Selv om temaene varierer mye, skriver studentene i eldre historie gjerne om resepsjonshistorie og historieskriving.

Generelt sett faller kun få oppgaver helt entydig inn under de klassiske historiske

Mange av masteroppgåvene har tematikk med didaktisk relevans, særlig ved program knytt til lektorutdanning. Dei aller fleste av disse oppgåvene tar for seg norske tilhøve. Her frå katekismeundervising sør i India, 1939. Foto: Salesians of Don Bosco (Wikimedia Commons).

feltene som politisk, økonomisk, sosial- og idéhistorie. De plasserer seg heller innenfor flere felt og knytter sammen forskjellige metodiske tilnærminger. Dette gjenspeiler endringer i fagfeltet på både nasjonalt og internasjonalt nivå.

Nord universitet, Fakultet for samfunnsvitenskap

Database: nordopen.nord.no

| Per Bjarne Ravnå

Ved Nord universitet kan man ta master i historie som en del av studieprogrammet «Lektor i samfunnsfag» ved Fakultet for Samfunnsvitenskap i

Bodø. Studieprogrammet startet opp i 2013, og de første studentene leverte masteroppgaven i 2018. Fram til og med 2023 har det blitt levert 41 slike masteroppgaver. Etter rammeplanen for lektorutdanning skal masteroppgavene være skoler relevante, men vår tolkning av hva som er skoler relevant omfatter stort sett alt som har forbindelse med historiefaget – så oppgavene har fokusert på et bredt utvalg av temaer.

Fra 2018 og frem til i dag har det blitt levert oppgaver innenfor alle perioder fra antikken og fram til helt moderne historie. De aller fleste er knyttet til norsk eller europeisk historie, med Nord-Norge og nordnorske perspektiver som et tyngdepunkt – 11 av 41 oppgaver er knyttet til nordnorske forhold. Av

disse har tre oppgaver fokus på samiske forhold. I forhold til perioder, er moderne historie klart best representert – med et tyngdepunkt knyttet til 2. verdenskrig.

Av de 41 oppgavene har ni handlet om forskjellige historiedidaktiske temaer. Tre av disse har handlet om dataspill, mens resten har vært mer tradisjonelle lærebokanalyser. Fem av oppgavene har vært skrevet på engelsk, mens resten er på norsk.

**Universitetet i Tromsø,
Institutt for arkeologi, historie,
religionsvitenskap og teologi**

Database: munin.uit.no

Magnus Andersson

Siden oppstarten av historieutdanningen ved UiT er det blitt avlagt 329 hovedfag- og mastergradsoppgaver fram til 2022 da historieundervisningen ved UiT markerte sine første 50 år.¹ Av disse har 27 handlet om middelalder (fram til 1500), 37 om metode/didaktikk, 48 om tidlig nytid (1500-1850) og 217 om moderne tid (1850-). Det har vært en ujevn tilstrømning til de historiske periodene. Kanskje ikke uventet er det moderne tid som stikker av med brorparten, samtidig opplever vi at gruppen metode og didaktikk øker raskt i takt med den nye lektormasteren som gjerne skriver en didaktisk oppgave.

I Tromsø har de fleste oppgavene handlet om regionale eller nordlige forhold. I starten var dette mest norske forhold, men siden har det blitt flere

oppgaver om svenske, finske og russiske forhold. 1970-tallet var UiT sterkt preget av regionalismen som også satte spor i hovedfagsoppgavene. Bare et fåtall av kandidatene leverte oppgaver som ikke handlet om Nord-Norge. På 1980-tallet vokste bredden betraktelig – geografisk sett. Det ble mer om nord med Pål Christensen som skrev den første hovedfagsoppgaven om Svalbard og Store Norske Kullkompani. Også Russland vokste fram som temaområde med Astri Andresens oppgave om russiske østsamenes rettigheter og Alf Olsens magistergrad om kollektivisering av jordbruket i Sovjetunionen. Det ble også mer sør, med Tore Sivertsens oppgave om bevisstgjøring overfor europeere av politiske ledere i Kenya, Zambia og Zimbabwe. På mange måter ble de tre føttene til historieutdanningen sementert i åttiårene: Nord, sør og enda lengre nord.

På 1990-tallet ble det i tillegg til mange regionale og lokale oppgaver levert oppgaver om USA og Grønland, og hele tre oppgaver om Etiopia av Marianne Olsen, Unni Krogh og Vibeke Bruun, samt en om Eritrea av Christine Smith-Simonsen. På 2000-tallet øker de såkalte didaktikk-oppgavene med direkte tilknytning til arbeidslivet som lærer. Det har vært flere oppgaver om lærebøker og undervisningsopplegg, blant annet. Moderne tid er fortsatt perioden for de fleste av oppgavene som ble skrevet – om lag 75 % fra 2000-2010. Siden 2010 tar didaktikkoppgavene terreng fra moderne historie, og spiser opp ca. 25 % av studentmassen som tidligere har valgt å skrive om tiden etter 1850, mens

tidlig nytid og middelalderen holder seg stabil. Lektormasteren har derfor gått mest utover tilsiget til moderne historie – om det gjør noe.

Kvinneandelen blant de uteksaminerte studentene i perioden 1975-2022 ligger på 39 %. De store «kvinnekullene» kom etter årtusenskiftet, men har aldri overgått femti prosent. Historie i Tromsø er, sannsynligvis som andre steder, et «mannefag». Til tross for dette vokste andelen kvinner fra 21 % på 1980-tallet til 44 % på 1990-tallet – så vi kan absolutt si at historie har blitt preget av den generelle utviklingen.

Andre

Universitetet i Stavanger, NTNU og Høgskulen i Volda skreiv ikkje

Mange av oppgavene ved Nord og UiT tar for seg nordnorske forhold. Her ved sildefiske i nærleiken av Bodø, ca. 1870. Foto: Thorstein Brændmo (Wikimedia Commons)

oppsummeringar, men listene over leverte oppgåver er å finne på uis.brage.unit.no; ntnuopen.ntnu.no; bravo.hivolda.no.

Sluttnoter:

¹ Andersson, Magnus B. (2023). «Foran kateteret – hvem er historiestudenten», i Drivenes, Einar Arne. *I spenninga mellom lokalhistorie og globalhistorie: Historiefaget ved UiT gjennom 50 år*. Septentrio Conference Series No. 2 (2023) <https://doi.org/10.7557/scs.2023.2> s. 219-224

Vår mann på toppen?

Yngve Nilsen
*Professor i historie ved HVL
campus Sogndal*

Oddmund Hoel, professor i historie ved Høgskulen på Vestlandet campus Sogndal, ble 23. januar 2024 utpekt til ny statsråd for forskning og høyere utdanning, etter to og et halvt år som statssekretær. Innenfor sektoren er forventningene jevnt over svært høye. I denne teksten skal undertegnede, på vegne av Oddmunds kolleger i Sogndal, prøve å formulere noen perspektiver på hva vi kan ha i vente.¹

I historikermiljøet ved campus Sogndal feiret vi Oddmunds tiltredelse som statssekretær i departementet for forskning og høyere utdanning litt på forskudd. Samme kveld hadde vi tilfeldigvis en uformell sosial tilstelling sammen med andre som har arbeidsplass på Fossbygget. Relativt sent på kvelden endret festen karakter, da ryktene begynte å gå, og vi begynte å drøfte de tallrike arbeidsoppgavene som Oddmund ville etterlate seg. Diskusjonen fortsatte på et improvisert nettmøte ved frokosttider dagen derpå.

Dette møtet var så langt den siste gangen Oddmund har deltatt i historikermiljøet i Sogndal i en formell sammenheng. Selv om han har vært

innom en del ganger, har han holdt en profesjonell avstand. Han er ikke Sogndalshistorikernes mann på toppen. Så når vi som kolleger skal forsøke å si noe om Oddmunds kommende rolle som statsråd, gjør vi best ved å gå til historien. I hvert fall til epoken fra og med 2007, da han har vært ansatt her.

Å fordele Oddmunds oppgaver og ansvar på oss gjenværende historikere var altså ikke gjort i løpet av et frokost-møte. Han har hatt en betydningsfull rolle i stort sett alt viktig som har skjedd her.

Ikke minst har han levert tunge bidrag til miljøets tradisjonelt sterke forskning på lokal- og regionalhistorie. Blant mye annet er det verdt å trekke fram bindet hans i Sogn og Fjordanes historie, som kom ut i 2017. Før det tok han doktorgrad på målreisinga og den allmenne moderniseringen av det norske samfunnet, og han har ellers gjort seg bemerket innen blant annet skolehistorie. Han var ellers en pådriver for å få redaksjonen av Heimen tidsskrift for lokal og regionalhistorie til Sogndal, og fungerte som redaktør med stor R. Da han brått forsvant, oppstod et postapokalyptisk kaos som truet med å velte hele tidsskriftet. Men vi fikk det i havn på et vis.

En opprinnelig hovedoppgave lagt til Oddmunds stilling var å utvikle bachelorutdanningen i historie, med blant annet overgangen fra toårig til treårig studieløp. Innenfor dette arbeidet gjorde

Aktuelt

han også en viktig innsats for å følge opp pålegget om at studentene skulle ha arbeidspraksis ved lokale institusjoner.

En annen gren av Oddmunds undervisningsengasjement har vært å opprettholde historiefagets plass innenfor den lokale lærerutdanningen. Det har han ikke minst gjort ved å fremme og styrke nyere underdisipliner som didaktikk og historiebruk. Her gjorde han også nybrottsarbeid når det gjaldt bruk av digitale læremidler.

Blant Oddmunds avgjørende initiativer finner vi ellers introduksjonen av nettundervisning. Dette begynte forsiktig, med strømming fra et auditorium i Sogndal til et klasserom i Haugesund høsten 2019. Dette gjorde at vi hadde en viss erfaring da vi kort etter måtte gjøre all undervisning heldigital i forbindelse med pandemi og nedstengning. Senere innførte vi hybrid-undervisning, som gjør oss i stand til å nå tre kategorier studenter; campus-studentene, de nettstudentene som kan følge oss direkte og de nettstudentene som kan gå inn på forelesningene når de er ferdig med jobb. Oddmund argumenterte for at dette ville gjøre rekrutteringen til bachelorstudiet mer stabil, og han fikk rett.

Skal vi si noe allment om Oddmund på jobb, utover at han stadig er å finne som «pådriver», må det bli at han har en enorm arbeidskapasitet, at han tenker systematisk og at han bestandig er hands on. Dette er egenskaper som ganske sikkert også har blitt lagt merke til i departementet og i regjeringen. For eksempel insisterte han på selv å fylle ut Emneplanlegging på Nett

Hoel skal ha innført en tradisjon med å følge opp studenter som sto i fare for å falle ut av studiet, helst ved å ringe hver især, skriv Nilsen. Her er historikeren ikledd statssekretær-dressen.

for samtlige historikere med emneansvar, noe vi ikke akkurat protesterte på. Det viktigste arbeidsredskapet hans er ellers å utarbeide omfattende manualer og maler for hvordan ting skal gjøres, kompendier som umiddelbart blir distribuert til alle relevante medarbeidere. Disse har vist seg slitesterke, og gjør at vi kan si at Oddmund fremdeles er med oss i hverdagen.

Et mesterstykke er manualen for såkalt hybrid-undervisning, hvor samme forelesning både skal foregå fysisk i

auditorium, strømmes synkront og gjøres tilgjengelig på nett asynkront. Uten å gå i detaljer legger denne manualen til rette for å utføre oppgaver som institusjonen selv i liten grad legger til rette for.

Ellers innførte han en tradisjon med å følge opp studenter som står i fare for å falle ut av studiet. Helst ved å ringe hver især. Alle skal med.

Går vi noen tiår tilbake, finner vi eksempler på professorpolitikere som fikk stor og varig innflytelse på egen sektor. Sosiologiprofessor Gudmund Hernes var kirke-utdannings- og forskningsminister for Arbeiderpartiet fra 1990 til 1995, og omorganiserte sektoren til det såkalte Norges-nettet. Dette var en samarbeidsorientert struktur, der de fusjonerte regionale høyskolene, de vitenskapelige høyskolene og universitetene skulle forvalte ulike oppgaver og spesialiseringer. I sin tid som arbeids- og administrasjonsminister i Bondeviks andre regjering var økonomiprofessor Victor Norman sentral når det gjaldt å gjøre dette om til en konkurranseorientert struktur.

Har Oddmund et tilsvarende altomfattende program for sektoren? Har han i så fall handlingsrom til å sette det ut i live, slik de to overnevnte professorpolitikere hadde? Vi skal ikke prøve å besvare de spørsmålene på forhånd, men bruke dem som et utgangspunkt for å følge med på den videre utviklingen.

Oddmunds politiske engasjement gjenspeiler forskningsagendaen hans. Som ansattrepresentant var han i sin tid blant de aller sterkeste motstanderne mot å fusjonere Høgskulen i Sogn og Fjordane inn i det nåværende HVL. Dette ut fra tanken om at desentralisering bidrar til faglig kvalitet. Kampen for små enheter vil trolig bli en viktig sak i Oddmunds videre virke. Det vil trolig også spørsmålet om norsk, ikke minst nynorsk, som fagspråk. Selv om Oddmund nok møter få andre topp-akademikere innenfor Senterpartiet, er det liten tvil om at han er medlem av det partiet som passer ham best.

Men, uansett linje, er det grunn til å tro at Oddmund fremdeles vil framstå som saksorientert, grundig og fri for klisjeer.

Sluttnoter

¹ Denne teksten har blitt til på grunnlag av innspill om Oddmunds virke fra et stort antall kolleger ved det som nå heter Handelshøgskulen HVL i Sogndal. Både historikere og samfunnsvitere.

Nasjonens hukommelse digitaliseres – hva gjør historikerne?

Ruth Hemstad

Historiker, Nasjonalbiblioteket,
førsteamanuensis II, Institutt
for arkeologi, konservering
og historie, Universitetet i Oslo

I sin nye bok, *Når fortiden blir digital: Medier, kilder og historie i digitaliseringens tid*, etterlyser Henrik G. Bastiansen, professor i medievitenskap ved Høgskulen i Volda, et større engasjement blant norske historikere for digital historie, en større grad av kildekritikk i møte med digitale kilder og IT-verktøy og en diskusjon av massedigitaliseringen som har foregått de siste 20 årene.¹ Denne digitaliseringen har ikke minst skjedd ved Nasjonalbiblioteket (NB), som er en hovedaktør i Bastiansens bok. Den nye seminarserien ved NB, Mediehistorisk verksted, tar utfordringen på alvor og boken og digitaliseringens konsekvenser for forståelsen av historiske kilder ble diskutert på det første arrangementet 24. januar.

Formålet med Mediehistorisk verksted, slik det presenteres på nettet, er å se på «den historiske utviklingen av medieteknologier, begreper og metoder frem til og med digitaliseringen», ved å spørre hvilke nye «vilkår, utfordringer

og muligheter den digitale vending representerer for dagens og morgendagens mediepraksiser og forskning».²

Et nærliggende startpunkt for en slik serie er nettopp Bastiansens bok, som er en av de første som studerer den nyere digitaliseringshistorien i norsk kontekst og som stiller kritiske mediehistoriske og historiske spørsmål til hva det innebærer når så stor del av de historiske kildene blir digitalt tilgjengelige. Hva betyr det, for eksempel, at databasen, med sin strukturerte, sideordnede samling av data, er blitt en ny kulturell form? Hva slags konsekvenser får det at algoritmene styrer søkene? Og hva gjør det med bruken at digitale arkiv, som Magne Lindholm har formulert det, gir en tilsynelatende «frikksjonsløs tilgang til informasjon», og der det skjulte lagringsmediet og det synlige presentasjonsmediet skiller lag.³ Hvilke muligheter og utfordringer representerer «digital historie», nå som fortiden er blitt stadig mer av et «digitalt arbeidsfelt»?⁴ Bastiansen etterlyser også en større grad av kildekritikk av det digitaliserte materialet, og påpeker det i og for seg selvfølgelig i at den digitale versjonen av for eksempel en avis ikke er identisk med den originale på papir. Dette kan det være verdt å minne om.

Norske historikere må på banen, både når det gjelder digital historie

Medieviter Henrik G. Bastiansen presenterte sine studier av digitaliseringen ved Nasjonalbiblioteket på NBs nye Mediehistorisk verksted i januar. Foto: Ruth Hemstad

og det tilstøtende fagfeltet digital humaniora, og i diskusjoner om hva massedigitaliseringen innebærer, utfordrer Bastiansen. I avslutningen av sin bok understreker han at vi trenger «langt mer kunnskap enn vi har i dag om hvordan de humanistiske fagfeltene – og kulturarvens institusjoner – møter den nye digitale tiden. For det her er grunnlaget blir lagt for fremtidens historiske kunnskaper [...]. Dette er altfor stort til at vi uten videre bare kan overlate det til IT-eksperterne alene».⁵

I sin kommentar til boken på workshopen bekreftet Eirinn Larsen, professor i historie ved IAKH,

Universitetet i Oslo, at Bastiansens kritikk om sendrektige historikere var helt berettiget – i liten grad er digitaliseringen som fenomen og utfordring behandlet i historiefagets innføringsbøker, selv ikke de nyeste. Her fyller Bastiansens bok et klart behov og er et bidrag til diskusjonen av vilkårene for kunnskapsproduksjon i vår digitale tid. Hun fremholdt ellers at historikerne generelt er mer styrt av spørsmål og problemstillinger enn av hvorvidt kildene er analoge eller digitale, eller av det materielle forholdet mellom de to versjonene. Larsen understreket samtidig at Bastiansens kritikk av historiefaget og

historieundervisningen burde utvides til å gjelde UH-sektoren mer generelt. For mens massedigitaliseringen av fortiden er resultat av en politisk prosess, bygget på restene av arbeiderpartistaten, har det ikke funnet sted en tilsvarende satsning i UH-sektoren, hevdet Larsen. Men ting er i ferd med å skje. På UiO er det et økende fokus på digital historie og digital humaniora.

Den andre kommentaren til boken var ved Eivind Røssaak, medieviter ved Nasjonalbiblioteket og en av dem som har skrevet om digitalisering i en norsk kontekst, som også fremhevet betydningen av denne boken. Han pekte videre på hvordan digitale metoder ser ut til å fremme en nypositivistisk entusiasme, en slags seier over eldre kritiske metoder. Man må være aktsom idet datamaskinens logikk utfordrer tradisjonelle forskningsmetoder; alt det gamle må ikke forkastes. Massedigitaliseringen av «nasjonens hukommelse», slik det er gjort på NB, bidrar til at «kulturens ubevisste vender tilbake»,⁶ men «digitaliseringens ubevisste» trenger også i økende grad inn i kulturen, mente Røssaak. Han understreket betydningen av å studere nærmere hva massedigitaliseringen innebærer, og etterlyste samtidig eksempler på virkelig banebrytende DH-forskning.

I tillegg til Bastiansens foredrag og de to kommentarene, var det en mer hands-on-preget del av workshopen, der Lars B. Johnsen og Jana Sverdljuk, begge fra fag- og forskningsavdelingen ved NB, demonstrerte noen av mulighetene de

nye DH-appene kan gi.⁷

Bastiansens bok beskriver en virkelighet i rask endring, og er skrevet for å bedrive hva han selv kaller «folkeopplysning» på et felt som angår de fleste.⁸ I alle fall er dette god *forskeropplysning* og en innføringsbok innenfor et stadig viktigere og voksende fagfelt. Den er både en gjennomgang av digitaliseringspolitikken i Norge og ved NB etter at den store digitaliseringssatsingen startet i 2006, og en håndbok i bruk av ulike verktøy, ikke minst utviklet ved Nasjonalbibliotekets laboratorium for digital humaniora, det som nå er NBs seksjon for språkbank og DH-lab. I tillegg gjennomgår Bastiansen en hel del relevant internasjonal litteratur om tematikken. I Norge finnes det så langt svært lite litteratur om digitaliseringens muligheter og utfordringer, og som beskriver hva den omfattende «omformingen» – eller «transkodingen» med Lev Manovich' begrep – av historiske kilder fra det analoge til det digitale, innebærer for vår oppfatning av innholdet i mediedokumentene.⁹ Endringen fra analog til digital er en av vår tids største kunnskapsrevolusjoner, fremholder Bastiansen, og viser til den danske medieviteren Nanna Bonde Thylstrup. I boken spør han hva det betyr for vår kulturarv – forstått som alt som har vært publisert – at den omformes på denne måten. Digitaliseringen og IT-verktøy er ikke en nøytral, verdifri teknisk prosess, som også Thylstrup understreker. Massedigitaliseringen, som med Thylstrup representerer «et nytt

Tekst: Nasjonalbiblioteket er blitt «Norges riksmideiatek». Foto: Nasjonalbiblioteket

politisk-kulturelt minneparadigme», er en utvikling vi etter hvert tar for gitt.¹⁰ De politiske implikasjonene og hvordan dette påvirker samfunnets infrastruktur – «infrapolitikken» – med et sentralt begrep hos Thulstrup, unnslipper i stor grad kritisk analyse.¹¹

Bastiansen har de siste fem årene gått inn i denne tematikken og kommet ut av prosessen med det han selv på workshopen beskrev som en «informert ambivalens». Ikke minst har han sett nærmere på Nasjonalbibliotekets virksomhet som sentral digital aktør. NB er blitt «Norges riksmideiatek»,¹² som samler alle slags medier, bredt forstått i norsk bibliotekpolitisk kontekst som «noko som kan lagra informasjon».¹³

Samlingen i dag inneholder en rekke historiske massemedier, fra bøker, aviser, tidsskrifter og pamfletter til foto, film,

kringkasting og nettmedier – i tillegg til andre materialtyper som håndskrifter. Svært mye av dette er nå blitt, eller blir, digitalisert og er tilgjengelig, ikke bare i form av digitale data, men også metadata og digitale verktøy utviklet for vitenskapelige formål. I det siste er det også satt i gang utvikling av KI-modeller, både generative og analytiske, på basis av disse dataene.

Alt dette representerer et stort skifte, også for historikere i Norge, som kanskje nøler litt med å kaste seg over digital historie og digital humaniora. Selv om de fleste i en viss forstand er digitale humanister – som Røssaak understreket på workshopen, fordi vi alle bruker og forholder oss til digitale kilder i vår forskning – er det et stort potensial og behov både for overordnede refleksjoner over det paradigmeskiftet vi står midt

oppe i, og kritisk og informert utprøving av de mange nye mulighetene det gir at fortiden er blitt, eller blir, digital. Dette er i alle fall en tematikk og en tilnærming som den nye seminarserien på Nasjonalbiblioteket, Mediehistorisk workshop, ønsker å forfølge videre.

Bastiansens bok er et godt

utgangspunkt for videre diskusjon og forskning, men den skulle gjerne kommet for ti år siden, mente Røssaak. Vi er fortsatt i et veiskille, i overgangen fra det analoge til det digitale, det er nå det er mulig med en slik bok, parerte Bastiansen – om ti år snakker vi om noe helt annet.

Litteratur og kilder

Bastiansen, Henrik G., *Når fortiden blir digital: Medier, kilder og historie i digitaliseringens tid*, Oslo: Universitetsforlaget, 2023.

Røssaak, Eivind, «Når nasjonens hukommelse digitaliseres: Kulturens ubevisste vender tilbake», *Mediehistorisk tidsskrift*, nr. 2, 30, 2018.

<https://www.nb.no/hva-skjer/fagseminar-digitalisering-av-nasjonens-hukommelse/>

<https://www.nb.no/dh-lab/>

Sluttnoter:

1 Henrik G. Bastiansen, *Når fortiden blir digital: Medier, kilder og historie i digitaliseringens tid*. Oslo: Universitetsforlaget, 2023.

2 <https://www.nb.no/hva-skjer/fagseminar-digitalisering-av-nasjonens-hukommelse/>

3 Magne Lindholm, «Hva skjer med arkivene når de blir digitalisert?», *Mediehistorisk tidsskrift*, nr. 2, 30, 2018, 75, her sitert etter Bastiansen 2023, 67.

4 Bastiansen 2023, 120.

5 Bastiansen 2023, 202.

6 Eivind Røssaak, «Når nasjonens hukommelse digitaliseres: Kulturens ubevisste vender tilbake», *Mediehistorisk tidsskrift*, nr. 2, 30, 2018. Se også Anne-Britt Gran og Eivind Røssaak, red., *Mangfold i spill. Digitalisering av kultur og medier i Norge*. Oslo: Universitetsforlaget, 2021.

7 <https://www.nb.no/dh-lab/>

8 Bastiansen 2023, 22.

9 Lev Manovich, *The Language of the New Media*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press, 2001, 45, sitert etter Bastiansen 2023, 138?139

10 Nanna Bonde Thylstrup, *The Politics of Mass Digitization*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press, 2018, 4, sitert etter Bastiansen 2023, 19.

11 Thylstrup, gjengitt etter Bastiansen 2023, som i sin bok drøfter aspekter ved den norske infrapolitikken, 53?58.

12 Bastiansen 2023, 33.

13 Bastiansen viser her til Furre-utvalget og utredning NOU 1984: 3, Frå informasjon til kulturarv, 16, sitert etter Bastiansen 2023, 30.

«Ekspanjonisme og kolonisering prega fredsnasjonen Norge etter 1905»

Intervju med professor Roald Berg

Professor Roald Berg har vore opptatt av norsk utanrikspolitikkk gjennom heile historikarlivet sitt. Forsvaret, polane, nøytraliteten og misjonen har alle tent som reiskap og middel for å sikra ein ekspansjonistisk og nasjonsbyggande utanriksorientert politikk.

Nils Olav Østrem
Professor i samfunnsfag,
Universitetet i Stavanger

Det stod ikkje skrive i stjernene at Roald Berg skulle bli historikar. På sitt bergenske talemål fortel Berg om vegen sin fram til historikaryrket.

- Her i landet er det ikkje god skikk å snakka om si klassereise. Like fullt har to så pass ulike faktorar som Lånekassen for «studerende ungdom» og historikarlaugets inkluderande haldningar, bidratt til at livsreisa frå Landås og Lindås enda i historiefaget: Lånekassen kom med pengane. Historikarane tok vel imot yngre kollegaer og studentar «med de forskjelligste forutsetninger», for å sitera Einar Lies artikkel om Francis Sejersted i Norsk Biografisk Leksikon.

- Eg har vore heldig med å møta slike flinke og opne folk på mi ferd frå Sydneshaugen til Ullandhaugen, seier Roald Berg.

Han utvikla eit breitt nettverk med historikarkollegaer landet rundt frå sin base ved Universitetet i Stavanger. At nettverket kom til å bli betydeleg utvida også utanfor Norge, skal hans kone og kollega, professor emerita Eva Jakobsson ha mykje av æra for.

- Ho opna bokstaveleg talt dører for meg, både inn i det svenske historikarmiljøet, i det europeiske og i det amerikanske miljøhistorikarmiljøet.

Dei to gifta seg faktisk under eit HIFO-møte, det i Tromsø i 1992. Dei hadde møtt kvarandre året før på det nordiske historikarmøtet i Umeå under ein diskusjon om dei norske konsesjonslovene, hugsar Berg med glede og smil.

«Det land vi venter hjelp af»

Bergs første fag på Universitetet i Bergen, var historie. Velfunderte og velstrukturerte forelesarar som Leiv Mjeldheim og Tore Grønlie gav ham grundig innføring i utanrikspolitiske emne, og han forstod snøgt at det var her han skulle ta hovudfag. Derfor

Frå venstre Roald Berg, Einar Arne Drivenes, Stian Bones, Magnhild Svenheim og Harald Dag Jølle på Grønland-seminar.

gjekk han til Mjeldheim for å få vita kva slags støttefag han skulle ha, og fekk seg førelagt at Samanliknande politikk og Offentleg rett var gode fundament for å skriva om Norge og verda. Men etter Samanliknande politikk demra det for den unge Berg at han måtte ha eit skulefag for å få seg eit levebrød, og då blei tredje faget Nordisk. Dermed blei det Sam.pol. med legendariske førelesarar som Stein Rokkan og Frank Aarebrot, og deretter Nordisk med dei tilsvarande – om enn nokså ulike – legendene Bjarne Birkeland og Georg Johannessen som lærarar. Og midt oppi

samværet med alle desse «guruane», spedde Berg på studentøkonomien med korrekturlesarløn og bokmeldarhonorar frå Dagens ukronea redaktørprofil Arthur Berg, sjølv den personifiserte EEC-motstandaren frå 1972.

Olav Riste var den som kom til å få mest å seia for Roald Bergs historikarliv. Han melde seg for Riste rett etter eksamen i Nordisk, og fekk nærast ordre om å skriva om norsk nøytralitetspolitikk 1905–1914. Det enda i 1983 opp med hovudoppgåva «*Det land vi venter hjelp af*». *Norge og stormaktene 1905-1908.*

- Spørsmålet for forskinga mi blei

å finna ut kva slags tryggingpolitisk reserveposisjon som låg under den nye staten Norge si nøytralitetslinje. Eit nærstudium av statsformdebatten i 1905 og Integritetstraktaten i 1907 gav vink om at Norge søkte ly bak Storbritannia, slik USA etter 1949 har hatt rolla som garantimakt.

Til universitetspolitikken

Ein hovudfagseksamen på 1980-talet var heller ikkje den gong noko automatisk springbrett inn i akademisk stilling. Roald Berg gjorde eit par svingar innom administrative stillingar i Volda og Oslo før han i 1986 kom tilbake som ung førstekonsulent og nestleiar på Det historisk-filosofiske fakultet på UiB, som den gongen var leia av universitetsdirektør Magne Lerheim, ein sterk universitetsleiar med grunnsolid sans for det faglege og for den faglege kompetanse, minnest Berg.

- Kompetanse og grenser for fagleg kompetanse, er noko som må prega universiteta. Respekt for ulike og gjensidig utfyllande arbeidsoppgåver mellom faglege og administrative og mellom ulike fag, er avgjerande for at universitet og høgskular skal bli vel fungerande og samverkande undervisnings- og forskingseiningar.

Roald Berg er opptatt av at god universitetsleiing er å sikra seg fagfolk med kompetanse i faget. Han er likevel klar på at slik kompetanse i og for seg kan synast smal og spesialisert og derfor må til dømes historiefaget ha eit minimum av ulike kompetansar. Teknologisk og politisk historie

må for eksempel kombinerast med humanistisk orientert kulturhistorie. Og han minnest Otto Hauglin ein gong i 1980-åra som tok til orde for å omdøypa «humaniorafakultetet» til «Institutt for sivilisasjonsberedskap»; vår eiga tid viser at hans poeng var meir enn relevant!

Utforming av universitetspolitikk var eit sterkt interessefelt for Berg medan han jobba administrativt ved Universitetet i Bergen. Han trekk fram kor viktig det var for administrasjonen der å støtta opp om faglege initiativ, og viser til at Senter for humanistisk kvinneforskning blei til i midten av 1980-åra ved UiB.

Tilbake til utanriksforskinga

Det tilfeldig er Roald Berg opptatt av. I Bergs eige liv ville det seg slik at ulike utanrikspolitiske forskingsprosjekt segla opp frå m.a. NAVF. Og i parentes merka – det rådet med sitt lange namn hadde ikkje noko med det namnelike NAV i våre dagar å gjera, men betydde utan akronym: *Norges allmennevitenskapelige forskningsråd*.

Roald Berg søkte og fekk i 1990 i oppdrag å skriva eit bind av *Norsk utenrikspolitisk historie*. Dermed la han ned staven som universitetsbyggjar og gjekk inn igjen i studiet av – slik han sjølv definerer det – den norske nasjonsbygginga frå 1905 til 1920. Her fekk han altså høve til å følge opp hovudoppgåva med problemstillinga om kor avhengig offisiell nøytralitetspolitikk var av stormaktsgaranti, men også kor kompromisslaus nasjonsbyggingspolitikken var, også når den førde til interessekonfliktar med garantimakta,

På misjonsmarka - Zululand.

Framfor portrett av pionermisjonær Schröder i Zululand.

Storbritannia, slik som striden om fiskerigrensa.

- 1905 utløyste ei kjempemessig kraft, slår utanrikshistorikaren Berg fast. «Den norske selvhevdelsespolitikken» pangstarta med unionsoppløysinga. Å fornorska Norge med fisk og fossar og folk, blei mål nummer ein. Dei første konsesjonslovane var reine panikklover for å sikra nasjonal kontroll. Til og med det tilgrensande «Norske hav», som ein kalte det i Norge, skulle gjerast heilt norsk – og i 1925 blei norsk suverenitet utvida til Svalbard. Den nye norske staten var klart ekspansjonistisk og sterkt interessepolitisk driven. Den ytre ekspansjonen kom til

uttrykk i dei arktiske strøka, i polhavet ut til Svalbard, samstundes som den indre koloniseringa inn i Sameland, og den åndelege inn i misjonsmarkene i Zululand, hevdar Berg. I botnen låg ikkje berre den britiske garantiførestellinga, men først og fremst folkeretten frå Jørgen Løvlands tid til Jens Evensen og oljeeventyret. Fred og folkerett med sentrum i Nobelkomiteen, der utanriksminister Jørgen Løvland var formann frå 1901 til han døydde, var sjølv det nasjonale slagordet. Norge arbeidde som andre europeiske land i imperialismens tidsalder før 1914, målmedvete for «et stort og større Norge», som det lydde i 1920.

Disputas - og til HiS

Andre bandet i *Norsk utenrikspolitikkshistorie* kom ut i 1995. Året før utgjevinga, disputerte Roald Berg på den avhandlinga supplert med eit vitskapsteoretisk vedlegg. Men monografien stod på sine eigne bein og tittelen blei Norge på egen hånd.

Med nyvunnen status som doktor i historie, søkte og fekk Roald Berg seg jobb som førsteamanuensis i historie ved Høgskolen i Stavanger. Her etablerte han sin base, som snart blei følgt av nye eksterne forskingsprosjekt. Forsvarshistorie og polarhistorie er stikkord for Bergs virke som historieforskar inn i 2000-talet.

Om sitt bidrag til universitetsbygginga i Stavanger, seier Berg at han ikkje spela noka særskilt sentral rolle. – Eg var med på å bygga opp historiefaget her vestpå ved publisering og hyppig deltaking i nasjonale og internasjonale konferansar og nettverk. I minst ein ti-årsperiode drev me Forum for historie og samfunn, som fekk tak i sentrale norske og skandinaviske gjesteforelesarar i ei tid då det ikkje var lett å få gjesteforelesarar på det ordinære budsjettet. Det var institusjonsbygging, nettverksarbeid og først og fremst svært hyggeleg, for ikkje å gløyme alt det faglege utbyttet.

Berg gler seg over at det klassiske foredraget, formidling frå «fag til folk», igjen har fått sin renessanse. I tillegg til Forumet, drev han i mange år også eit tekst- og manusseminar ved instituttet sitt på UiS etter mønster frå det legendariske hovudfagsseminaret i Bergen, det som Mjeldheim med eit vennleg glis kalla

«høvleriet». «Tekstknusinga» kunne nok nærma seg Sydneshaugens høgder også på Ullandhaug. Men Roald Berg heldt si hand over det heile og sikra den akademiske kritikken sitt krav til strenge, men også saklege, venlege og konstruktive tekst- og manusråd. Ved norske universitet og høgskular trengst det at dei heilt grunnleggjande skrivetrening- og tekstutviklingsseminara kjem til sin rett igjen. Å slå eit slag for seminarkulturen, ligg ikkje senior Berg langt frå hjarta.

- I nokre år rundt 2010 var eg dessutan preses i Vitenskapsakademiet i Stavanger (ViS) (!), som også dreidde seg om å få gjesteforelesarar til byen og på den måten konsolidera det nye universitetet i Stavanger. Og endeleg var eg sjølvstøtt med i styre og utval for å bygga opp og styrka historie og andre humanistiske fag, fortel Berg.

Det liberale historikarmiljøet i Norge

Gjennom åra har det utvikla seg det Roald Berg kallar eit ope historikarmiljø her i landet med levande og god fagdebatt. Endeleg insisterer han på å få driva «namedropping» som døme på dette liberale, opne og vennskapelege fagmiljøet. Først kjem fagfellenamn frå det arktiske universitetet i nord, UiT, som Berg kom til å få og pleia eit særleg nært forhold til gjennom si interesse for nordområdestudium. Einar Arne Drivenes, Harald Dag Jølle og Stian Bones og fleire til, var alle samarbeidspartnarar i gode prosjekt. Det same gjaldt Øystein Sørensen, Ruth

Til høgre på Grønland saman med Harald Dag Jølle og bilderedaktør Ann Kristin Balto, Norsk Polarinstitutt.

Hemstad, Tom Kristiansen og «ei rekkje andre» i Oslo og ved dei andre av landets historikarmiljø.

– Alle stadene blei eg mottatt med stor og positiv interesse, seier Roald Berg. Historikarmiljøet i Norge var og er eit svært liberalt *sted*. Den faglege debatten skal sjølvstund vera der, for utan den er det ein keisam plass. Men på same tid var det alltid stor vilje og evne til kollegialt fellesskap. Historikarlivet var og er eit liv med og blant gode vener, seier Berg.

UiS – den gode arbeidsgjevar

- Med Stavanger-høgskolen og

seinare med namnet universitet som arbeidsgjevar, opplevde eg aldri at ein søknad om midlar til å delta i konferansar blei avslått. Årsaka var sjølvstund at leiinga innsåg at høgskolen/ universitetet hadde mykje å tena på at det vitskapelege personalet deltok aktivt i sine nasjonale og internasjonale nettverk. Første konferansen eg blei send av garde til, var i 1994 i Brasilia der temaet var tryggingpolitikk og nasjonale minoritetar – altså fornorskingspolitikken og den norsk-svenske reinbeitenomadismen for min del.

- Eg fekk også rikeleg støtte til forskingsopphald og forskingsfri i München, Amsterdam, og i Cambridge samt i tre år ved IFS Oslo. Stavanger var ein fin stad å vera som norsk historikar, nær konferansestader, samarbeids-partnarar og resten av verda når ein skulle til arkiv eller konferansar, seier Roald Berg, og trekkjer fram eitt siste eksempel:

- Då pandemien kom, sat eg på flyet frå Hobart, Tasmania på veg heim etter

ein flott konferanse om polarhistorie. Slik var arbeidslivet hjå ein arbeidsgjevar med ope blick for kor viktig det er å senda sine forskarar ut i verda slik at Stavanger-universitetet kunne skina.

- *Og korleis er livet som emeritus?*

- Det er ei fortsetjingsforteljing, men utan deadlines. Til sommaren er det to månaders forskingsopphald på Svalbard, finansiert av vår framsynte faglege forfattarforeining. Meir polarhistorie, altså.

Totempålen på Pioneer Square Friis

Arthur Tennøe
Seksjonsleder, Nasjonalbiblioteket

I 2025 vil det bli markert at det er 200 år sidan båten *Restaurationen* la ut frå Stavanger med ei gruppe kvekarar med kurs for Amerika og at dette innleidde ein hundreårig periode med omfattande utvandring til USA. Ein av desse utvandarane var Anders Beer Wilse frå Flekkefjord. Han fekk ikkje høveleg arbeid i Noreg og drog over i 1884. Her arbeidde han mellom anna med utbygging av jarnbane, erobringa av landskapet i vest. Han skildrar i den sjølvbiografiske boka *En emigrants ungdomserindringer* korleis han i 1897 startar som fotograf, *Scenic Photographer*, og blir eigar av ei fotoforretning i Seattle.

Sommaren 1900 var Wilse interessert i å fotografere urfolk langs kysten. I den samanhengen budde han hos dei og gjev tildels negative karakteristikkar av tilhøva. Same år har han gjort dette opptaket på Pioneer Square i sentrum av byen. Vi ser ein totempåle på plenen, som ein vertikal akse, vikla inn i straumledningar mot ein bakgrunn av det moderne urbane bybildet. Denne regndagen finn vi trikkespør, hestar med vogner, ein syklist og grupper av menn samtalande på

gatehjørna. Vi kan ane rørslene gjennom uskarpe element. Forretningsbygga sine fasadar viser Northern Pacifics billettkontor, Schabacher Hardware Company, Klondike og reklametekstar. Totempålen uttrykker også ein tekst som kan avlesast i fotografiet, frå raven på toppen og nedover med froskar, mink og kval. Pålen, «Chief-of-all-women», er skapt på 1790-talet av familien til ei drukna kvinne. Den vart i 1899 stolen som suvernir frå eigarane, Tinglit-folket, og plassert på den urbane plassen Pioneer Square. Dette var ei kontroversiell sak, men pålen vart ståande. Nede i hjørnet av fotografiet har Wilse påført *Copyrighted 1900* på negativplata. Det er eit foto til sals og slik kunne Wilse beskytte eineretten til dette turistmotivet. Her fangar han inn og formidlar dette nye elementet i Seattle by, totempålen, som var fjerna frå kulturen og folka den høyrde heime hos.

Slik viser fotografiet fram elementa Wilse møtte, det moderne ekspansive amerikanske samfunnet, og urfolk, deira kultur og situasjon. I oktober kjøper Wilse billett til Noreg. Her bidreg den gjeninnvandra utvandrareren etterkvart til eit nytt bilde av Noreg gjennom sin store katalog på over 100.000 fotografi. Basert på utvandararfotografen som vart etablert langt vest i Amerika.

Totem Pole. Pioneer Square Seattle. 428. Anders Beer Wilse. 1900. Papirpositiv. 195x139mm. Nasjonalbiblioteket.

Historikeren søker gode tekster!

Historikeren er drevet på dugnad og lever av gode tekster fra velvillige medlemmer og andre bidragsyttere. Ved å skrive i *Historikeren* bidrar man ikke bare til det kollegiale felleskapet, men man har også muligheten til å kommunisere direkte til profesjonshistorikere, historielærere og andre historikere i Norge.

Vi er spesielt interessert i bokomtaler og anmeldelser, tekster om hva som skjer i lokallagene og seniors perspektiv. «Seniors perspektiv» har vært en gjenganger i mange år i *Historikeren*. Det er en ypperlig anledning til å hedre en god kollega, en skattet veileder eller en framifrå historiker på annen måte. Er du usikker på om din tekst kan publiseres i *Historikeren*? Ta kontakt på historikeren@hifo.no. Vi tar også i mot ferdige tekster til samme adresse.

Styremedlemmer

Leder: Peter Hatlebakk,
e-post: Peter.Hatlebakk@uib.no

Nestleder: Monika Praczyk,
e-post: monika.praczyk@uia.no

Kasserer: Magnus Brynildsrud Andersson,
tlf. 993 59 333, e-post: kasserer@hifo.no

Redaktør i medlemsbladet *Historikeren*:
Maria Antonie Sæther,
e-post: historikeren@hifo.no

Andreas Bagås Lien (Skole-HIFO),
e-post: andreas.lien@osloskolen.no

Per Kristian Sebak,
e-post: per.sebak@sjofartsmuseum.no

Merethe Roos,
e-post: merethe.roos@usn.no

Jakob Maliks, tlf. 735 29 380,
e-post: jakob.maliks@ntnu.no

Ulrike Spring, tlf. 416 86 300,
e-post: ulrike.spring@iahk.uio.no

Varamedlemmer

Katri Somby,
e-post: katri.somby@samediggi.no

Harald Endre Tafjord,
e-post: harald.endre.tafjord@hivolda.no

Geir Ove Halvorsen,
e-post: geir.halvorsen@osloskolen.no

Vetle Lars Wisløff Sandring,
e-post: vetle.l.sandring@uit.no

HIFO-sekretariatet

Organisasjons- og økonomisekretær: Håvard Stensletten Eik,
e-post: post@hifo.no

For økonomirelaterte henvendelser:
faktura@hifo.no

Lokallagsrepresentanter

Agder: Thea Eriksen,
e-post: te@arkivet.no

Bergen: William Sem Fure,
e-post: william.sem.fure@gmail.com

Bodø: Fredrik Lie,
e-post: fredriklie@gmail.com

Nordvestlandet:
e-post: post@hifo.no

Rogaland: Fredrik Hestholm,
e-post: fredhest@gmail.com

Sogn og Fjordane: Pål Berg Svenningsen,
e-post: pbsv@hvl.no

Tromsø: Magnus Brynildsrud Andersson,
e-post: mand@norceresearch.no

Trøndelag: Emil Mård Vaadal Eliasson,
e-post: emil.m.v.eliasson@ntnu.no

Vestfold: Nina Sølversen,
e-post: ninasoelversen@gmail.com

Østlandet: Nora Birkeland,
e-post: nora.birkeland@iahk.uio.no

Redaksjonen

Redaktør : Oda Karin Brunsell Harsvik, e-post:
historikeren@hifo.no

Redaksjonsmedlemmer: Åmund Bækken Blakar,
Eli Morken Farstad, Andreas Eliassen Grini,
Magne Klasson og Anne-Sofie Schjötner Skaar.

Innmelding, kontingent og abonnement

Innmelding skjer til foreningens e-postadresse:
post@hifo.no

Kontingent 550 kr per år, for masterstudenter
300. Abonnement på *Historikeren* koster 300
kr per år.

Returadresse:

Den norske historiske forening (HIFO)
Institutt for arkeologi, historie, kultur-
og religionsvitenskap
Universitetet i Bergen
Postboks 7805
5020 Bergen

Vil du annonsere i Historikeren?

Vi vil gjerne ha deg som
brenner for å formidle
kunnskap om historie,
og som ønsker å nå en
interessert målgruppe!
Send en epost til

historikeren@hifo.no.

